

Osnovni podatki o raku v Sloveniji

(Glej Letno poročilo RRRS, dostopno na: [http://www.onko-](http://www.onko-i.si/fileadmin/onko/datoteke/dokumenti/RRS/LP_2012.pdf)

[i.si/fileadmin/onko/datoteke/dokumenti/RRS/LP_2012.pdf](http://www.onko-i.si/fileadmin/onko/datoteke/dokumenti/RRS/LP_2012.pdf) in podatke na spletišču Slora: www.slora.si)

Maja Primic Žakelj in Vesna Zadnik

Epidemiologija in register raka, Onkološki inštitut Ljubljana

Povzetek

- Od rojenih leta 2012 bosta do svojega 75. leta starosti predvidoma za rakom zbolela eden od dveh moških in ena od treh žensk.
- V zadnjih letih zbolijo za rakom več kot 13.000 Slovencev, več kot 7.000 moških in okoli 6.000 žensk, umre pa jih nekaj več kot 5.800, okrog 3.300 moških in 2.500 žensk; med nami živi že skoraj 90.000 ljudi, ki so kadarkoli zboleli zaradi ene od rakavih bolezni (prevalenca).
- Kljub temu, da se ogroženost z rakom zmerno večja, je največja v starejših letih; od vseh rakavih bolnikov, zbolelih leta 2012, jih je bilo več kot 59 % starejših od 65 let. Ker se slovensko prebivalstvo stara, je samo zaradi vedno večjega deleža starejših pričakovati, da se bo število novih primerov raka še večalo.
- Najpogostejši raki pri nas (kože, debelega črevesa in danke, prostate, pljuč, pa tudi dojke) so povezani z nezdravim življenjskim slogom, čezmernim sončenjem, nepravilno prehrano, kajenjem in čezmernim pitjem alkoholnih pijač; ogroženost z njimi je treba zmanjšati z ukrepi primarne preventive.
- Presejalni programi za rake, ki jih priporoča Svet Evropske zveze (EZ) in smo jih uvedli tudi v Sloveniji, ter zgodnje odkrivanje bodo zmanjšali umrljivost za rakom dojk, debelega črevesa in danke in rakom materničnega vratu; pri slednjih dveh bodo zmanjšali tudi incidenco.
- Petletno relativno preživetje odraslih slovenskih bolnikov s katero koli vrsto raka (brez nemelanomskega kožnega), ki so zboleli v obdobju 2008–2012, je bilo 54-odstotno, bolnic pa 59-odstotno.

Slovenija je bila po oceni za leto 2012 v prvi petini evropskih držav po zbolelosti in umrljivosti za rakom:

- Kot ocenjujejo strokovnjaki Mednarodne agencije za raziskovanje raka, je bila Slovenija leta 2012 po incidenčni stopnji (starostno standardizirani na evropsko prebivalstvo) vseh rakov razen kožnega (411,3/100.000) na osmem mestu med 40 evropskimi državami (Slika 1). Pred nami so bile Danska, Norveška, Francija, Belgija, Irska, Nizozemska in Češka. Tudi po umrljivostni stopnji smo na osmem mestu, pred nami pa so Madžarska, Srbija, Makedonija, Hrvaška, Črna gora, Poljska in Danska. Visoko mesto gre predvsem na račun raka debelega črevesa in danke, kjer smo na sedmem mestu, raka žolčnika in žolčevodov (tretje mesto), trebušne slinavke (peto mesto), melanoma (šesto mesto), raka mod (peto mesto) in ledvic (sedmo mesto) – **glej:** <http://eco.iarc.fr/eucan/Cancer.aspx?Cancer=0> (both sexes)

Osnovni podatki o raku v Sloveniji 2012:

- Leta 2012 je v Sloveniji za rakom zbolelo 13.277 ljudi (7.240 moških in 6.037 žensk). Starostno standardizirana incidenčna stopnja (evropsko prebivalstvo) je bila 468,2/100.000, 573,2 pri moških in 395,7 pri ženskah. Od rojenih leta 2012 bosta do svojega 75. leta starosti predvidoma za rakom zbolela eden od dveh moških in ena od treh žensk (**Letno poročilo RRRS – Slika 1, str. 36**).

DODATNE INFORMACIJE:

Register raka RS: register@onko-i.si ali www.slora.si

- Leta 2012 je za rakom umrlo 5.821 Slovencev, 3.264 moških in 2.557 žensk. Med nami je živel 89.788 ljudi (39.335 moških in 50.453 žensk), ki so kadarkoli zboleli za eno od rakavih bolezni (prevalenca) (**Letno poročilo RRRS – Slika 1, str. 36**).
- **V splošnem se groba incidenčna in umrljivostna stopnja raka večata**; groba incidenčna stopnja se je v zadnjih dvajsetih letih skoraj podvojila, v zadnjem desetletju se večja za 2,4 % povprečno letno (3,1 % pri moških in 1,6 % pri ženskah). Groba umrljivostna stopnja se večja za 1,5 % povprečno letno pri moških in za 1,7 % letno pri ženskah (**Letno poročilo RRRS – Slika 4, str. 38, Slika 7, str. 43**).
- **Več kot polovica tega povečanja gre pripisati staranju prebivalstva**, saj ima z daljšo življenjsko dobo tudi več ljudi možnost dočakati to bolezen. Starostno standardizirana, kumulativna incidenčna stopnja kaže, da se tveganje raka večja počasneje. Spodbudno pa je, da se umrljivost zaradi raka (če ne upoštevamo staranja) manjša, predvsem od sredine devetdesetih let, kar kaže na večjo uspešnost zdravljenja (**Letno poročilo RRRS – Slika 4, str. 38, Slika 7, str. 43**).
- Rak ni ena sama bolezen, temveč več sto različnih. Te lahko vzniknejo v vseh tkivih in organih človeškega organizma. Razlikujejo se po pogostosti, zdravljenju in izidu, imajo pa tudi različne bolj ali manj znane nevarnostne dejavnike. **Pet najpogostejših vrst raka pri nas – kožni (brez melanoma), raki debelega črevesa in danke, prostate, dojke in pljuč obsegajo skoraj 60 odstotkov vseh novih primerov rakavih bolezni**. Raki teh organov so sicer povezani z nezdravim življenjskim slogom, čezmernim sončenjem, nepravilno prehrano, kajenjem in čezmernim pitjem alkoholnih pijač; ogroženost z njimi je treba zmanjšati z ukrepi primarne preventive. Pri moških je bil z 19,7 odstotka vseh rakov na prvem mestu rak prostate, sledili so mu kožni rak (brez melanoma), rak debelega črevesa in danke, in pljučni rak (Slika 6). Pri ženskah je bil na prvem mestu rak dojke, več kot petina primerov vseh rakov (21,5 %), sledili so mu nemelanomski kožni rak, rak debelega črevesa in danke ter pljučni rak (**Letno poročilo RRRS – Slika 3, str. 37**).
- **Med pogostejšimi rakavimi boleznimi se je v zadnjih 10 letih pri moških najhitreje večala incidenčna stopnja (SS) rakov prostate, kože (melanom in nemelanomski rak) in debelega črevesa in danke**. Manjšala pa se je incidenčna stopnja (SS) pljučnega in želodčnega raka. Pri ženskah se je najhitreje večala incidenčna stopnja kožnega raka (obeh vrst), raka debelega črevesa in danke in dojke ter raka pljuč, manjšala pa se je incidenca raka materničnega vratu (**Letno poročilo RRRS – Slika 5, str. 39**).
- Poseben izziv državam so **redke rakave bolezni** (opredeljene kot tiste, ki jih je manj kot **6/100.000**), katerih zdravljenje mora biti zaradi zadostne izkušnosti omejeno na en sam državni onkološki center.
- **Petletno relativno preživetje** moških bolnikov s katerokoli vrsto raka razen nemelanomskega kožnega, ki so zboleli v obdobju 2008–2012, je bilo že 54,2-odstotno, žensk pa 58,9-odstotno in se z leti večja. Več kot 80-odstotno je bilo pri moških z rakom mod, ščitnice, Hodgkinovo boleznijo, rakom prostate in kožnim melanomom pri ženskah pa pri bolnicah z rakom ščitnice, kožnim melanomom, Hodgkinovo boleznijo, rakom dojke in materničnega telesa in (**Letno poročilo RRRS – Slika 6, str. 41 in 42**).

DODATNE INFORMACIJE:

Register raka RS: register@onko-i.si ali www.slora.si